

از رنج تا رهایی

گفت‌وگویی با هیچا به بهانه برگزاری نمایشگاه «سرخ‌ی من از تو»،

گالری شریف، بهمن ۱۴۰۱

لیلا غفاری^۱

۱. پژوهشگر دوره دکتری تاریخ تطبیقی و تحلیلی هنر اسلامی، دانشگاه هنر تهران، تهران، ایران.

شده است. آثار این نمایشگاه با استفاده از مدیوم چاپ خلق شده و ارتباطی مستقیم با تجربه فشار روانی که او در گذشته‌ای نه چندان دور متحمل شده، دارد. هیچا در این گفت‌وگو از خویشتن، احساساتش و تاثیر تجربه «آزار» در آفرینش آثارش می‌گوید.

گفت‌وگو

- **غفاری:** نام هنری شما «هیچا» است. هیچا به چه معنی است؟ چرا این نام را برای خودتان انتخاب کردید؟
- **هیچا:** هیچا از شخصیتی در غمنومه فریدون ساخته پیمان قدیمی می‌آید؛ دختری با این نام که عاشق خندیدن است، در آبادی‌ای زندگی می‌کند که کدخدا خندیدن را در آنجا ممنوع کرده است. و من همانند هیچا، می‌جنگم تا خنده خودم و مردم را بازپس گیرم.

- **غفاری:** علت استفاده از مدیوم چاپ در

«تجربه آزار، ما را سرخورده می‌کند؛ آنچنان تحت فشار قرار می‌گیریم که هیچ کجا، دیگر برایمان امن نخواهد بود. بدن، آن بار زایدی است که بیهوده جابه‌جا می‌شود و محمل رنجی بی‌پایان است.»

از متن استیتمنت نمایشگاه

معرفی هنرمند

پگاه مشفق، با نام هنری هیچا، متولد بهمن ماه ۱۳۶۴ در تهران است. تحصیلات او در رشته معماری است و از سال ۱۳۸۹ در زمینه طراحی و چاپ‌دستی فعالیت دارد. او در نمایشگاه‌های گروهی متعددی از جمله سالانه‌های تبادل چاپ‌دستی نگارخانه «لاله» و نمایشگاه انطباعات در گالری «آ» در سال ۱۴۰۰ شرکت داشته است. نمایشگاه انفرادی اخیر او با عنوان «سرخ‌ی من از تو» در گالری شریف در بهمن ماه امسال برگزار

پروراندۀ بودند؛ به خون کمرنگ زرشک‌های معصوم بر سفیدی و سیاهی کاغذ. من تنۀ درخت بودم، ساقۀ آن، خار، گل و خون به جای مانده بر کاغذ چاپ. من همه بودم؛ سلول را شکستم و رها شدم. اما در مورد درخت زرشک. این درخت بسیار شگفت‌انگیز است؛ دارای سطح مقطعی با زردی خیره‌کننده، شاخه‌هایی انبوه و باریک پوشیده از خارهای بلند و تیز و میوه‌هایی کوچک و فراوان و ظریف همچون یک قطره خون. من خود را در تمام درخت مجسم کردم و این چاپ‌ها که از نقش میوه‌ها، خارها، شاخه‌ها و تنۀ درخت پدید آمده‌اند، گویی فرآیند گنجیدن من در یک ذره است. در انتهای این مسیر از سیاهی‌ها و زردی‌ها رهیده، و از دل سرخی‌ها رنگ‌های دیگری را فراخوانده‌ام. این مسیر برای من یعنی رهایی؛ دیگر نمی‌خواهم در دل یک ذره بگنجم؛ می‌خواهم بگویم و گفته شوم.

- **غفاری:** «ماهیت برون‌ریزی احساسات و درونیات به مدد خلق آثار» تا چه حد در این نمایشگاه مد نظر شما بوده است؟

- **هیچا:** آثار این نمایشگاه تماماً برون‌ریزی احساسات من و گذر از اتفاقات تلخی بود که برایم رخ داده بود.

- **غفاری:** نگاه شما به اکو آرت چیست؟ چه ارتباطی بین ایده شما در این نمایشگاه و اکو آرت وجود دارد؟

- **هیچا:** طبیعت همیشه برای من الهام‌بخش بوده است. همین امر باعث شد تا جذب چوبی با این رنگ زرد و فرم‌هایش شوم. بعد از این جریان بود که با اکو آرت آشنا شدم. اما هنوز در آغاز راه هستم، و فکر می‌کنم باید تجربه‌های بسیاری را در طبیعت به‌دست آورم تا یک اکو آرتیست شوم.

- **غفاری:** تعریف هنر از دیدگاه شما چیست؟

- **هیچا:** هنر یعنی زندگی.

- **غفاری:** آیا هنر رسالتی اجتماعی دارد یا صرفاً با فردیت هنرمند در ارتباط است؟

- **هیچا:** من فکر می‌کنم هر دو می‌تواند باشد. البته بستگی به ایده دارد. زمانی می‌تواند رسالتی داشته باشد، و یک وقت هم می‌تواند فقط فردیت هنرمند را در نظر داشته باشد.

- **غفاری:** مرز فردیت هنرمند و مسوولیت اجتماعی او مخصوصاً در شرایط بحرانی جامعه چگونه مشخص می‌شود؟

- **هیچا:** به نظرم هر کس در هر جایگاهی که هست،

آثار شما و به‌طور خاص در نمایشگاه «سرخی من از تو» چه بوده است؟

- **هیچا:** بارها از خود می‌پرسیدم که اگر در ذره‌ای تبلور یابم، از فشار جهان و رویدادهایش در امان خواهم ماند؟ در جستجوی این موضوع، مدیوم چاپ را انتخاب کردم. برای من تجربه فیزیکی فشار غلتک بر روی کاغذ اهمیت داشت.

- **غفاری:** اگر از چاپ برای خلق آثار این نمایشگاه استفاده نمی‌کردید، احتمالاً گزینه دیگر شما چه بود؟

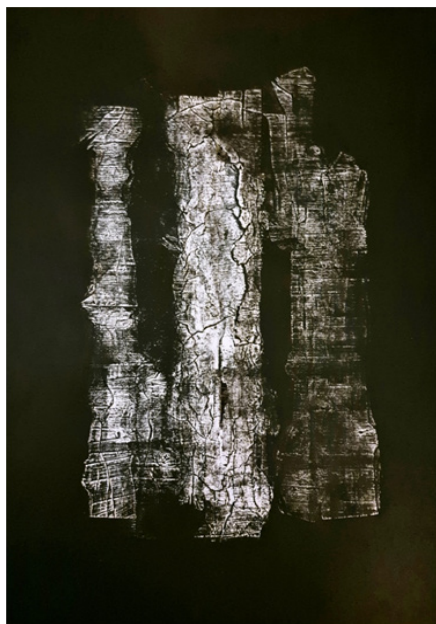
- **هیچا:** داستان من این بود که به خاطر اتفاق تلخی که برایم افتاده بود، نمی‌توانستم کار کنم. کار کردن برای من یادآور تجربه ناراحت‌کننده‌ای بود که شخصی بیمار برایم ایجاد کرده بود؛ کسی که در هنر به من بال و پر داده و جسارت را هم او، به من آموخته بود. اما بعدتر با نشان دادن شخصیت واقعی خود، همه چیز را برایم نابود کرده بود. خورد شدن چوب‌ها زیر فشار دستگاه چاپ، برای من یادآور تحمل درد و رنج ناشی از این تجربه تلخ بود. پس مدیوم فقط می‌توانست چاپ باشد.

- **غفاری:** ایده این نمایشگاه از چه زمانی در ذهن شما شکل گرفت؟ منبع الهام شما در خلق این آثار چه بود؟

- **هیچا:** آغاز این مجموعه به سال ۱۳۹۹ با تمرکز من بر مفهوم «فشار» بازمی‌گردد. دوره سختی را می‌گذراندم؛ چنان سخت که گویی در درون سلولی از وجودم فشرده شده بودم. چیزی را از سر می‌گذراندم که پیش از من بسیاری از زنان تجربه کرده‌اند. تجربه «آزار» ما را سرخورده می‌کند؛ چنان تحت فشار قرار می‌گیریم که هیچ کجا دیگر برایمان امن نخواهد بود. بدن، آن بار مضاعفی است که بیهوده جابه‌جا می‌شود و محمل رنجی بی‌پایان است.

- **غفاری:** عنوان این نمایشگاه چه ارتباطی با ایده ذهنی‌تان داشته است؟ در مورد انتخاب درخت زرشک نیز توضیح دهید.

- **هیچا:** از طراحی دل بریده و به چاپ پناه آورده بودم. در این دوران، چوب را یافته‌ام؛ چوب با تنی بی‌گناه تحت پرس چاپ فشرده می‌شود، اما مقاومت می‌کند. من و چوب در سکوتی عمیق، با یکدیگر سخن گفتیم. چوب مرا به سرشاخه‌ها برد؛ به ساقه‌های جوان و کم‌خون که تیغ‌های تیز را

تصویر ۲، هیچا، بدون عنوان، (۱۴۰۱)، مونو پرینت، ۳۴*۴۹ سانتی‌متر.

تصویر ۳، هیچا، بدون عنوان، (۱۴۰۱)، مونو پرینت، ۱۷*۳۳ سانتی‌متر.

تصویر ۴، هیچا، بدون عنوان، (۱۴۰۱)، مونو پرینت، ۱۷*۳۳ سانتی‌متر.

در شرایط بحرانی جامعه، مسوولیت اجتماعی‌ای دارد که باید انجامش دهد. من به عنوان یک هنرمند با استفاده از هنرم سعی می‌کنم، تا گامی هر چند کوچک برای بهبود آینده مردمم بردارم.

تجربه‌هایی که از سر می‌گذرانیم. با شناخت آثاری که در این رابطه در دیگر نقاط جهان خلق می‌شوند، می‌توانیم از زاویه‌های دید مختلف به این تجارب ناراحت‌کننده و اغلب تبعیض‌آمیز بنگریم و احساسات خود را با دیگران به اشتراک بگذاریم. همانطور که کتاب خواندن زاویه‌های دید متنوعی را در اختیار ما قرار می‌دهد، دیدن آثار دیگر هنرمندان نیز از نظر من می‌تواند همینطور عمل کند. چراکه بسیاری از زنان هنرمند معاصر با برون‌ریزی احساساتشان از طریق خلق آثار هنری توانسته‌اند اعتراض خود را به آسیب‌ها و تبعیضات علیه زنان بیان کنند.

- **غفاری:** تجربه شخصی شما، در شکل‌گیری دیدگاه‌تان نسبت به جنبش‌های حقوق زنان تا چه حد موثر بوده است؟

- **هیچا:** بعد از اینکه این تجربه را از سر گذراندم، توانستم دوباره کار کنم و خودم را پیدا کنم. حس رهایی از یک سلول را با تک‌تک ذره‌های وجودم حس کردم، پس با خود گفتم باید این تجربه را با دیگران به اشتراک بگذارم. هر چقدر هم سخت باشد، اما امکان‌پذیر است. ما در کنار هم می‌توانیم و نباید شکست بخوریم.

- **غفاری:** در پایان به‌عنوان یک زن هنرمند، نقش و جایگاه اجتماعی خود را در احقاق حقوق زنان چگونه می‌بینید؟

- **هیچا:** ما زنان، باید قدم‌هایمان را باقوت تمام برداریم و رو به جلو حرکت کنیم. مسیر سخت است، اما باید ادامه داد، راه بازگشتی در کار نیست.

- **غفاری:** هیچا اگر امکان دارد، چند اثرت را با ما در این گفت‌وگو به اشتراک بگذار تا صحبت‌ها و افکار ت برای مخاطبان، تجسمی تصویری بیابد.

تصویر ۱، هیچا، بدون عنوان، (۱۴۰۱)، مونو پرینت، ۲۰*۴۲ سانتی‌متر.